

הַלְבוֹת מַלְכִּים וּמַלְחָמוֹת

יֵשׁ בְּכָלֶלֶן שְׁלוֹשׁ וְעֶשְׂרִים מִצְוֹת עֶשֶׂר מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְשְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פָּרֹטֶן: (א) לְמִנּוֹת מֶלֶךְ מִיִּשְׂרָאֵל; (ב) שְׁלֹא יִמָּנֶה מִקְהֵל גֵּרִים; (ג) שְׁלֹא יִרְבֶּה לוֹ נָשִׁים; (ד) שְׁלֹא יִרְבֶּה לוֹ סוֹסִים; (ה) שְׁלֹא יִרְבֶּה לוֹ כֶּסֶף וְזָהָב; (ו) לְהַחֲרִים שִׁבְעָה עֲמֻמִּין; (ז) שְׁלֹא לְהַחֲיוֹת מִהֵן נִשְׁמָה; (ח) לְמַחֲוֹת זִרְעוֹ שְׁלַעֲמֶלֶךְ; (ט) לְזַכֹּר מֶה שֶׁעָשָׂה עִמָּלֶךְ; (י) שְׁלֹא לְשַׁכַּח מַעֲשָׂיו הָרָעִים וְאָרִיבָתוֹ בַּדֶּרֶךְ; (יא) שְׁלֹא לְשַׁכֵּן בָּאָרֶץ מִצָּרִים; (יב) לְשַׁלַּח שְׁלוֹם לְיוֹשְׁבֵי הָעִיר כְּשֶׁצָּרִים עָלֶיהָ, וְלִדְוֹן בָּהּ כְּאֲשֶׁר מִפְּרֹשׁ בַּתּוֹרָה, וְאִם תִּשְׁלִים וְאִם לֹא תִשְׁלִים; (יג) שְׁלֹא לְדָרֵשׁ שְׁלוֹם מִעֲמֻן וּמוֹאָב בְּלִבָּד, כְּשֶׁצָּרִים עָלֶיהָ; (יד) שְׁלֹא לְהִשְׁחִית אֵילָנִי מֵאֲכָל בְּמִצּוֹר; (טו) לְהַתְקִין יָד שִׁיִּצְאוּ בוֹ בַּעֲלֵי הַמַּחֲנֶה לְהַפְנוֹת בוֹ; (טז) לְהַתְקִין יָתֵד לַחֹפֶר בוֹ; (יז) לְמַשֵּׁחַ כוֹהֵן לְדַבֵּר בְּאָזְנֵי אֲנָשֵׁי הַצָּבָא בְּשַׁעַת הַמַּלְחָמָה; (יח) לְהִיּוֹת מְאָרֵס וּבִנְיָה בְּנִין וְנוֹטֵעַ כָּרִם שְׂמֻחִים בְּקִנְיָנָם שָׁנָה תְּמִימָה, וּמַחֲזִירִין אוֹתָן מִן הַמַּלְחָמָה; (יט) שְׁלֹא יַעֲבֹר עָלֶיהָ דָּבָר, וְלֹא יֵצְאוּ אֶפְלוֹ לְצָרֵי הָעִיר וְצָרֵי הַגָּדוֹד וְדוֹמָה לָהֶן; (כ) שְׁלֹא לַעֲרֹץ וּלְחַזֹּר לְאַחֹר בְּשַׁעַת הַמַּלְחָמָה; (כא) דִּין יִפֹּת תֹּאֵר; (כב) שְׁלֹא תִמְכֹּר יִפֹּת תֹּאֵר; (כג) שְׁלֹא יִכְבֹּשׁנָה לְעִבְדוֹת אַחֵר שֶׁנִּבְעָלָה. וּבִאֹר מִצְוֹת אֵלּוּ בְּפָרְקִים אֵלּוּ.

הַלְבוֹת מַלְכִּים וּמַלְחָמוֹת פָּרֶק א

א. שְׁלוֹשׁ מִצְוֹת נִצְטָווּ יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעַת כְּנִיסַתָּן לָאָרֶץ לְמִנּוֹת לָהֶם מֶלֶךְ שֶׁנֶּאֱמַר "שׁוֹם תִּשִּׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ" (דְּבָרִים יז, טו), וּלְהַכְרִית זִרְעוֹ שְׁלַעֲמֶלֶךְ שֶׁנֶּאֱמַר "תִּמְחָה אֶת-זִכְר עִמָּלֶךְ" (דְּבָרִים כה, יט), וּלְבָנוֹת לָהֶם בֵּית הַבְּחִירָה שֶׁנֶּאֱמַר "לְשַׁכְנוּ תִּדְרְשׁוּ, וּבֵאתָ שָׁמָּה" (דְּבָרִים יב, ה).

ב. מִנּוֹי מֶלֶךְ קוֹדֵם לְמַלְחָמַת עִמָּלֶךְ, שֶׁנֶּאֱמַר "אֲתִי שְׁלַח ה' לְמַשְׁחֹךְ לְמֶלֶךְ . . . וְעָתָה לֵךְ וְהַכִּיתָ אֶת-עִמָּלֶךְ" (רֹאה שְׁמוּאֵל א טו, א-ג). וְהַכְרַתִּי זֶרַע עִמָּלֶךְ קוֹדֶמֶת לְבִנְיָן הַבֵּית, שֶׁנֶּאֱמַר "וַיְהִי, כִּי-יָשָׁב הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ; וְה' הִנִּיחַ-לוֹ מִסְבִּיב, מִכָּל-אִיבָיו. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ, אֶל-נָתָן הַנָּבִיא, רֹאה . . . אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּבֵית אֲרָזִים . . .". (שְׁמוּאֵל ב ז, א-ב).

ג. מֵאַחֵר שֶׁהִקְדַּם הַמֶּלֶךְ מִצְוָה, לָמָּה לֹא רָצָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁשָּׂאֻלוֹ מֶלֶךְ מִשְׁמוּאֵל: לִפִּי שֶׁשָּׂאֻלוֹ בַּתְּרַעֲמַת, וְלֹא שָׂאֻלוֹ לְקִיּוֹם הַמִּצְוָה, אֲלֵא מִפְּנֵי שֶׁקִּצּוֹ בְּשְׁמוּאֵל הַנָּבִיא, שֶׁנֶּאֱמַר "כִּי לֹא אֶתָּךְ מָאֶסוּ, כִּי-אֲתִי מָאֶסוּ" (שְׁמוּאֵל א ח, ט).

ד. אֵין מַעֲמִידִין מֶלֶךְ תַּחֲלָה, אֲלֵא עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁלְּשִׁבְעִים זִקְנִים וְעַל פִּי נָבִיא כִּיהוֹשֻׁעַ שֶׁמָּנְהוּ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ וּבֵית דִּינוֹ, וּכְשֶׁאֻל וְדוֹיד שֶׁמָּנְהוּ אוֹתָם שְׁמוּאֵל הָרִמְתִּי וּבֵית דִּינוֹ.

ה. אֵין מַעֲמִידִין מֶלֶךְ מִקְהֵל גֵּרִים, אֶפְלוֹ אַחֵר כַּמָּה דוֹרוֹת עַד שֶׁתִּהְיֶה אִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל: שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי, אֲשֶׁר לֹא-אֶחִיךָ הוּא" (דְּבָרִים יז, טו). וְלֹא לְמַלְכוּת בְּלִבָּד, אֲלֵא לְכָל שְׁרָרוֹת שְׁבִיִּשְׂרָאֵל לֹא שׂוֹר צָבָא, וְלֹא שׂוֹר חֲמֻשִּׁים אוֹ שׂוֹר עֲשָׂרָה, אֶפְלוֹ מִמָּנֶה עַל אִמַּת הַמֵּים שֶׁמַּחֲלֵק מִמָּנֶה לְשָׂדוֹת; אֵין צָרִיךְ

לומר דין או נשיא, שלא יהא אלא מִיִּשְׂרָאֵל: שְׁנֵאמַר "מִקְרָב אחִיךָ, תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ" (שם) כָּל מְשִׁימוֹת שְׂאֵתָה מְשִׁים עָלֶיךָ, לֹא יִהְיוּ אֵלָּא "מִקְרָב אחִיךָ".

ו. אין מעמידין אשה במלכות שְׁנֵאמַר "מֶלֶךְ" (דברים יז, טו), וְלֹא מֶלֶכָּה; וְכֵן כָּל מְשִׁימוֹת שְׂבִישְׂרָאֵל, אין מְמַנִּים בָּהֶם אֵלָּא אִישׁ. ואין מעמידין מֶלֶךְ וְלֹא כוֹהֵן גָּדוֹל לֹא גֵרֵעַ, וְלֹא סֹפֵר, וְלֹא בֶלֶן, וְלֹא בָרְסִי: לֹא מִפְּנֵי שֶׁהֵן פְּסוּלִין; אֵלָּא הוּאִיל וְאִמְנוּתָן נִקְלָה, הָעַם מְזַלְזֵלִין בָּהֵן לְעוֹלָם. וּמְשִׁיעָשָׂה בְּמִלְאכָּה מֵאִלּוּ יוֹם אֶחָד, נִפְסָל.

ז. כְּשֶׁמַּעֲמִידִין הַמֶּלֶךְ מוֹשְׁחִין אוֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, שְׁנֵאמַר "וַיִּקַּח שְׂמֹאֵל אֶת-פֶּה הַשֶּׁמֶן, וַיִּצַק עַל-רֹאשׁוֹ וַיִּשְׁקָהוּ" (שְׂמֹאֵל א יא). מֵאַחַר שֶׁמוֹשְׁחִין הַמֶּלֶךְ הָרִי זֶה זֹכֶה לוֹ, וְלִבְנָיו לְעוֹלָם: שֶׁהַמְּלָכוֹת יִרְשָׁה לָהֶם, שְׁנֵאמַר "לְמַעַן יֵאָרֶיךָ יָמִים עַל-מַמְלַכְתּוֹ הוּא וּבָנָיו, בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל" (דברים יז, כ).

ח. הַנִּיחַ בֶּן קָטָן מְשִׁמְרִין לוֹ הַמְּלוּכָה עַד שֶׁיִּגְדִּיל, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה יְהוֹדָדָע לְיוֹאָשׁ. וְכָל הַקּוֹדֵם בַּנְּחֻלָּה, קוֹדֵם לִירֶשֶׁת הַמְּלוּכָה; וְהֵבֶן הַגָּדוֹל, קוֹדֵם לְקָטָן מִמֶּנּוּ.

ט. וְלֹא הַמְּלָכוֹת בְּלִבָּד, אֵלָּא כָּל הַשְּׂרָרוֹת וְכָל הַמְּנוּיִין שְׂבִישְׂרָאֵל יִרְשָׁה לְבָנָו וְלִבְנֵי בָנוּ עַד עוֹלָם: וְהוּא שִׁיחָהּ הֵבֶן מִמֶּלֶךְ מְקוֹם אֲבוֹתָיו בַּחֲכָמָה, וּבִירָאָה. הִיא מִמֶּלֶךְ בִּירָאָה אֵף עַל פִּי שְׂאִינוּ מִמֶּלֶךְ בַּחֲכָמָה מַעֲמִידִין אוֹתוֹ בְּמְקוֹם אָבִיו, וּמְלַמְּדִין אוֹתוֹ; וְכָל מִי שְׂאִין בּוֹ יִרְאֵת שָׁמַיִם אֵף עַל פִּי שֶׁחֲכָמָתוֹ מְרַבָּה, אֵין מְמַנִּין אוֹתוֹ לְמַנוּי מִן הַמְּנוּיִין שְׂבִישְׂרָאֵל.

י. כִּיּוֹן שֶׁנִּמְשַׁח דָּוִיד זָכָה בְּכֶתֶר מְלָכוֹת, וְהָרִי הַמְּלָכוֹת לוֹ וְלִבְנָיו הַזִּכְרִים הַפְּשָׁרִים עַד עוֹלָם: שְׁנֵאמַר "כִּסְאָךְ, יִהְיֶה נָכוֹן עַד-עוֹלָם" (שְׂמֹאֵל ב ז, טו). וְלֹא זָכָה אֵלָּא לַפְּשָׁרִים, שְׁנֵאמַר "אִם-יִשְׁמְרוּ בְּנֶיךָ, בְּרִיתִי" (תהילים קלב, יב). אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא זָכָה אֵלָּא לַפְּשָׁרִים, לֹא תִפְרֹת הַמְּלָכוֹת מְזַרְע דָּוִיד לְעוֹלָם: הַבְּטִיחוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכֶךְ, שְׁנֵאמַר "אִם-יַעֲזֹבוּ בְּנָיו, בְּרִיתִי; וּבְמִשְׁפָּטִי, לֹא יִלְכוּן . . . וּפְקַדְתִּי בְּשֶׁבֶט פִּשְׁעָם; וּבִנְגָעִים עֲוֹנָם. וַחֲסֹדִי, לֹא-אֶסִּיר מַעֲמוֹ" (ראה תהילים פט, לא-לד).

יא. נִבְיָא שֶׁהַעֲמִיד מֶלֶךְ מִשְׁאֵר שְׂבִיטֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָיָה אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה, וְנִלְחָם מִלְחָמוֹת ה' הָרִי זֶה מֶלֶךְ, וְכָל מַצּוֹת הַמְּלָכוֹת נוֹהֲגוֹת בּוֹ, אֵף עַל פִּי שֶׁעִיקַר הַמְּלָכוֹת לְדָוִיד, וְהָיָה מִבְּנָיו מֶלֶךְ: שֶׁהָרִי אַחֲרָהּ הַשִּׁילּוּנִי הַעֲמִיד יִרְבְּעָם, וְאָמַר לוֹ "וְהָיָה, אִם-שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע אֶת-כָּל-אֲשֶׁר אֶצְוֶךָ . . . וּבְנִיתִי לָךְ בֵּית-נֶאֱמָן כְּאֲשֶׁר בְּנִיתִי לְדָוִד עַבְדִּי . . ." (ראה מלכים א יא, לח); וְאָמַר לוֹ אַחֲרָהּ "וְלִבְנָו, אֶתֵּן שְׂבִיט-אֶחָד לְמַעַן הִיֹּת-נִיר לְדָוִיד-עַבְדִּי כָּל-הַיָּמִים לְפָנַי, בִּירוּשָׁלַם" (מלכים א יא, לו).

יב. מְלָכֵי בֵּית דָּוִיד הֵם הָעוֹמְדִים לְעוֹלָם, שְׁנֵאמַר "כִּסְאָךְ, יִהְיֶה נָכוֹן עַד-עוֹלָם" (שְׂמֹאֵל ב ז, טו). אֲבָל אִם יַעֲמַד מֶלֶךְ מִשְׁאֵר יִשְׂרָאֵל תִּפְסֹק הַמְּלָכוֹת מִבֵּיתוֹ, שֶׁהָרִי לִירְבָּעָם נֶאֱמַר "אֵךְ, לֹא כָל-הַיָּמִים" (מלכים א יא, לט).

יג. אין מוֹשְׁחִין מְלָכֵי יִשְׂרָאֵל בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, אֵלָּא בְּשֶׁמֶן אֶפְרַסְמוֹן. ואין מְמַנִּין אוֹתָן בִּירוּשָׁלַם לְעוֹלָם; אֵלָּא מֶלֶךְ יְרוּשָׁלַם מְזַרְע דָּוִיד, ואין מוֹשְׁחִין בָּהּ אֵלָּא זֶרַע דָּוִיד.

יד. כְּשֶׁמוֹשֶׁחִין מַלְכֵי בֵּית דָּוִיד אֵין מוֹשֶׁחִין אוֹתָן, אֵלֶּא עַל
הַמַּעֲיָן. וְאֵין מוֹשֶׁחִין מֶלֶךְ בֶּן מֶלֶךְ; אֵלֶּא אִם כֵּן הָיְתָה שֵׁם
מַחְלָקָת, אוּ מִלְחָמָה מוֹשֶׁחִין אוֹתוֹ, כְּדֵי לְסַלֵּק הַמַּחְלָקָת.
לְפִיכָף מָשְׁחוּ שְׁלֹמֹה מִפְּנֵי מַחְלָקַת אֲדוֹנֵיהָ, וַיּוֹאֲשׁ מִפְּנֵי עֲתָלְיָה,
וּמָשְׁחוּ יְהוֹאָחָז מִפְּנֵי יְהוֹיָקִים אָחִיו.